

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 551/2016-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. januára 2017 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka vo veci sťažnosti [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpených advokátom JUDr. Augustínom Tomášom, Floriánska 16, Košice, pre namietané porušenie ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 ObdoV 19/2013, 1 ObdoV 20/2013 a jeho uznesením z 26. novembra 2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo [REDACTED] na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 ObdoV 19/2013, 1 ObdoV 20/2013 z 26. novembra 2015 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 ObdoV 19/2013, 1 ObdoV 20/2013 z 26. novembra 2015 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 363,79 € (slovom tristošesťdesiattri eur a sedemdesiatdeväť centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Augustína Tomáša, Floriánska 16, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 551/2016-34 zo 14. septembra 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 ObdoV 19/2013, 1 ObdoV 20/2013 a jeho uznesením z 26. novembra 2015 (ďalej len „rozhodnutie najvyššieho súdu“).

2. V záujme hospodárnosti konania podľa § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 166 ods. 1 prvou vetou zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok ústavný súd uznesením č. k. PLs. ÚS 26/2016-5 z 9. novembra 2016 rozhodol, že veci vedené pod sp. zn. I. ÚS 551/2016 a sp. zn. III. ÚS 672/2016 spája na spoločné konanie vzhľadom na to, že spolu skutkovo súvisia, keďže sťažovateľka a jej manžel [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“, spolu len „sťažovatelia“) namietajú porušenie svojich práv postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 ObdoV 19/2013, 1 ObdoV 20/2013 a jeho uznesením z 26. novembra 2015.

3. Vo svojich sťažnostiach sťažovatelia uviedli, že Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uzneseniami č. k. 7 Cb 786/2000-187 a 7 Cb 786/2000-188 z 2. mája 2012 zamietol návrhy na pripustenie ich vstupu do konania, ktoré podali na základe uzavretej zmluvy o postúpení pohľadávok z 26. februára 2012, ktorou boli na sťažovateľov postúpené pohľadávky od postupcu [REDAKOVANÉ] v konkurze, ktorý je zároveň žalobcom v konaní o určenie pravosti prihlásených a popretých pohľadávok vedeného pred krajským súdom pod sp. zn. 7 Cb 786/2000.

Sťažovatelia rozhodnutia krajského súdu napadli odvolaním, o ktorom rozhodoval najvyšší súd tak, že uznesením sp. zn. 3 Obo 45/2012 a sp. zn. 3 Obo 46/2012, obe z 23. apríla 2013, napadnuté rozhodnutia krajského súdu č. k. 7 Cb 786/2000-187 a 7 Cb 786/2000-188 potvrdil ako vecne správne.

4. Sťažovateľ podal odvolanie bez ustanoveného právneho zástupcu, pričom odvolací súd rozhodol o jeho odvolaní, pričom dôvodom, pre ktorý odvolací súd rozhodol o odvolaní bez toho, aby bol ustanovený právny zástupca sťažovateľovi v odvolacom konaní, bola skutočnosť, že sťažovateľ nereagoval na výzvu súdu prvého stupňa, ktorý ho odkázal na Centrum právnej pomoci. Sťažovateľ naopak, tvrdí, že v dovolacom konaní preukázal, že na odkaz súdu prvého stupňa reagoval žiadosťou a predložil písomné dôkazy o tom, že požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v odvolacom konaní, napriek tomu sa najvyšší súd v dovolacom konaní zaoberal jeho námietkou tak, že poukázal na postup krajského súdu a na predložené dôkazy, podľa ktorých nereagoval sťažovateľ žiadnym spôsobom napriek výzve zo strany krajského súdu.

5. Sťažovateľka podala 12. júla 2013 dovolanie, pričom ho spísala bez právneho zástupcu a požiadala o ustanovenie právneho zástupcu pre dovolacie konanie. Dovolanie podala z dôvodu, že rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 46/2012 z 23. apríla 2013 bolo naviazané na jeho rozhodnutie sp. zn. 3 Obo 45/2012, v ktorom bolo rozhodnuté o jej manželovi [REDAKOVANÉ], ktorý chcel taktiež vstúpiť do uvedeného konania na základe rovnakých skutkových okolností.

6. Sťažovateľ taktiež podal dovolanie 12. júla 2013, ktoré spísal bez pomoci ustanoveného právneho zástupcu, ktorý mu bol ustanovený dodatočne a jeho dovolanie doplnil podaním z 26. januára 2015. Potom, čo sťažovateľka bola spočiatku neúspešná v konaní o ustanovenie právneho zástupcu Centrom právnej pomoci pre dovolacie konanie, sa domáhala nápravy, pričom následne krajský súd zrušil pôvodné zamietavé rozhodnutie Centra právnej pomoci, ktorým jej odmietol ustanoviť právneho zástupcu pre dovolacie konanie. Avšak ešte predtým, než bolo rozhodnuté o ustanovení právneho zástupcu, rozhodol najvyšší súd tak, že jej dovolanie, ako aj dovolanie jej manžela odmietol pre neprípustnosť.

7. Sťažovatelia pritom zhodne poukazujú na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obo 49/2012 zo 17. júna 2014, ktorým v obdobnej veci napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa, keďže dospel k záveru, že úkony úpadcu po vyhlásení konkurzu sú postihnuté neúčinnosťou, a to iba vo vzťahu k veriteľom za predpokladu, že ukracujú majetok úpadcu, a preto ten súd, ktorý vo veci rozhoduje, nemôže posúdiť úkon ako neúčinný bez zákonom predpokladaného postupu, a to incidenčného konania.

8. Najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí stručne uviedol, že zmluva o postúpení pohľadávok, na základe ktorej sa sťažovatelia domáhali vstupu do konania pred krajským súdom, bola uzatvorená po vyhlásení konkurzu na postupcu, a to spoločnosť [REDAKOVANÉ], ktorú za postupcu uzavrel jej konateľ, t. j. sťažovateľ, ktorý už v tom čase nebol oprávnený na takýto úkon, keďže nakladať s majetkom úpadcu môže iba správca konkurznej podstaty.

9. Sťažovatelia vytykajú okrem nedostatočného a nepresvedčivého odôvodnenia napadnutého rozhodnutia aj skutočnosť, že v obdobnej veci existuje rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorý dospel dokonca v rovnakom senáte k inému právnomu názoru, na ktoré poukazujú sťažovatelia vo svojej sťažnosti. Najvyššiemu súdu ďalej vytykajú, že rozhodol jediným uznesením o oboch sťažnostiach bez toho, aby predtým rozhodol o spojení vecí oboch sťažovateľov, ktorí podali dovolanie samostatne, navyše bez toho, aby počkal, kým sťažovateľka bude zastúpená právnym zástupcom, o ktorého požiadala prostredníctvom Centra právnej pomoci.

10. Na základe uvedeného sťažovatelia v petite žiadajú, aby ústavný súd vo veci rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu a jeho rozhodnutím, napadnuté rozhodnutie zruší a vráti vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, prizná im finančné zadost'učinenie každému z nich v sume 1 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia na účet ich právneho zástupcu.

11. Najvyšší súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. KP 3/2016-40, Nobs 56/2016 z 15. júna 2016. Vo vyjadrení najvyššieho súdu doručenom ústavnému súdu 24. júna 2016 sa okrem iného uvádza:

„... dovolací súd sa s námietkami dovolateľky, týkajúcimi sa porušenia základných práv sťažovateľky v odvolacom konaní riadne nevysporiadal, a dovolanie odmietol bez riadneho odôvodnenia. Prijatý záver je v sťažnosťou napadnutom rozhodnutí nezrozumiteľne a v nedostatočnom rozsahu vysvetlený, preto odôvodnenie napadnutého dovolacieho súdu je potrebné považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné. Toto rozhodnutie ako celok nespĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 211 ods. 2 a § 157 ods. 2 O. s. p.).“

12. Najvyšší súd vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania ústavného súdu vo veci samej v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Vyjadrenie najvyššieho súdu zaslal ústavný súd 26. septembra 2016 právnenému zástupcovi sťažovateľov s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

14. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 3. októbra 2016 právny zástupca sťažovateľov uviedol, že nepovažuje za potrebné zaujímať osobitné stanovisko k vyjadreniu predsedníčky najvyššieho súdu, keďže z jej vyjadrenia vyplýva, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je zjavne neodôvodnené, svojvoľné a ústavne nekonformné. Zároveň uviedol, že súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

15. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou namietaného porušenia práv – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či postupom súdu a jeho rozhodnutím bolo porušené právo na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivý proces a právo na právnu pomoc (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

II.

16. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či je, alebo nie je v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave.

17. Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1

dohovoru. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde... Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

18. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a k čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

19. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia a ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“), podľa ktorého v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil (od 1. júla 2016 obdobné ustanovenie § 220 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok). Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na

tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

20. Nosným dôvodom predmetných sťažností je tvrdenie, že najvyšší súd nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie, porušil právo sťažovateľky na právnu pomoc tým, že rozhodol o dovolaní bez toho, aby počkal, kým jej bude ustanovený právny zástupca a nevysporiadal sa ani s jedinou námietkou na porušenie ich základných práv sťažovateľov v odvolacom konaní.

21. Vzhľadom na charakter námietok sťažovateľov bolo pre poskytnutie dôslednej ochrany označeným právam sťažovateľov nevyhnutné, aby ústavný súd podrobil postup a rozhodovanie oboch všeobecných súdov vecnému ústavnoprávnemu prieskumu. Len tak bolo totiž možné dať odpoveď na všetky ústavne relevantné otázky nastolené sťažovateľmi v ich sťažnosti, ktoré ústavný súd viedli aj k prijatiu sťažností na ďalšie konanie.

22. Z príloh, ktoré boli ústavnému súdu doručené spolu so sťažnosťami, vyplýva, že krajský súd uzneseniami č. k. 7 Cb 786/2000-187 a č. k. 7 Cb 786/2000-188 z 2. mája 2012, zamietol návrhy na pripustenie vstupu sťažovateľov do konania z dôvodu, že zmluvy o postúpení pohľadávok sa týkajú pohľadávok, ktoré sú súčasťou konkurznej podstaty úpadcu [REDACTED] v konkurze. Vyhlásením konkurzu na majetok úpadcu už konateľ nie je oprávnený nakladať s majetkom úpadcu a konať v mene úpadcu, a teda ani podpisovať zmluvu o postúpení pohľadávok. Keďže zmluvu o postúpení pohľadávok za úpadcu urobila neoprávnená osoba, je takýto právny úkon absolútne neplatný, pričom odkaz na ustanovenie § 44 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je možné v danom prípade aplikovať, pretože ten sa vzťahuje na úkony, ktoré sú platné.

23. O odvolaní sťažovateľov následne rozhodol najvyšší súd tak, že potvrdil správnosť rozhodnutí krajského súdu, ktorý nepripustil vstup sťažovateľov do konania. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach sp. zn. 3 Obo 45/2012 a sp. zn. Obo 46/2012 z 23. apríla 2013 konštatoval, že odvolania nie sú právne dôvodné. V podstatnom vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľov najvyšší súd uviedol, že „Tvrdenie [REDAKOVANÉ], že konajúci súd nemal oprávnenie zaoberať sa platnosťou zmluvy o postúpení v konaní o jeho návrhu na pripustenie jeho vstupu do konania na miesto doterajšieho navrhovateľa, právne neobstoí. Z ustanovenia § 92 ods. 2 O. s. p. jednoznačne vyplýva, že súd môže pripustiť aby do konania vstúpil ďalší účastník, ak po začatí konania nastala právna skutočnosť. Tento fakt musí byť zrejmý a pravdivý, čo súd pri rozhodnutí o návrhu účastníka na pripustenie jeho vstupu do konania ,musí skúmať a nemôže vychádzať z tvrdenia , toho kto má záujem na vstupe do konania práve z dôvodu, že právna skutočnosť po začatí konania nastala. Polemizovanie [REDAKOVANÉ] o iných konaniach v odvolaní uvedených ako aj jeho vstupe do konania zo zákona, je pre posúdenie dôvodnosti predmetného odvolania, bezpredmetné. Pokiaľ [REDAKOVANÉ] je názoru, že sa účastníkom konania stal zo zákona bol aj jeho návrh na pripustenie jeho vstupu do konania bezpredmetný. Predmetom tohto odvolania nie je, či sa [REDAKOVANÉ] stal účastníkom konania zo zákona, ale či súd prvého stupňa jeho návrh a pripustenie do konania namiesto doterajšieho navrhovateľa s poukazom na § 92 ods. 2 O. s. p., zamietol správne. Z uvedeného dôvodu, odvolací súd sa s tvrdeniami ohľadne tejto otázky nemal dôvod zaoberať a vyvracať správnosť tvrdenia [REDAKOVANÉ].

Ostatné odôvodnenia pre posúdenie dôvodnosti odvolania uvedené v odvolaní [REDAKOVANÉ], Najvyšší súd Slovenskej republiky pre posúdenie správnosti napadnutého uznesenia označil taktiež za právne bezvýznamné. Tvrdenie [REDAKOVANÉ], že tým, že konajúci súd sa nezaoberal so všetkými dôvodmi v rozhodnutí čím porušil jeho práva s poukazom na Ústavu SR, Listinu základných práv a slobôd a Dohovoru, Najvyšší súd Slovenskej republiky v danom prípade označil iba ako za účelové tvrdenie pre preukázanie dôvodnosti jeho odvolania. Krajský súd v Košiciach v napadnutom uznesení rozhodol v súlade s zákonom, čo nemôže byť porušením základných práv a slobôd [REDAKOVANÉ] ani odňatím jeho práva na spravodlivý súdny proces. Čo sa týka jeho žiadosti o ustanovenie advokáta ex offo, Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na postup Krajského súdu v Košiciach, jeho uznesenie o oslobodení od súdnych poplatkov a taktiež odkaz na Centrum

právnej pomoci, na ktorý odkaz a oznam Krajského súdu Košice [REDACTED] realizovaný písomnou formou, [REDACTED] podľa predložených dôkazov nereagoval žiadnym spôsobom, napriek tomu, že ho súd prvého stupňa na toto vyzval.“.

24. Sťažovatelia už uvedené rozhodnutie najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu napadli dovolaním, v ktorom zopakovali svoje argumenty uvedené v odvolaniach. Sťažovateľka nebola právne zastúpená, ale vo svojom dovolaní poukázala na dovolanie a argumenty sťažovateľa, ktorému bol ustanovený právny zástupca. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí dospel k záveru, že „... dovolanie nie je prípustné. Dovolatelia prípustnosť dovolania odôvodňujú poukazom na ust. § 237 písm. f/ tvrdiac, že im bola odňatá možnosť konať pred súdom. Súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd svoje rozhodnutie riadne odôvodnili, s ktorými dôvodmi sa stotožňuje aj dovolací súd. Je zrejmé, že dovolatelia zmluvy o postúpení uvádzaných pohľadávok neboli oprávnení urobiť, a preto ich vstup do daného konania nie je možný. Z tohto dôvodu konaniami nižších súdov nebola im odňatá možnosť konať pred súdom.“.

25. Ústavný súd vzhľadom na to, že je viazaný návrhom (§ 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde), zaoberal sa iba namietaným porušením práv rozhodnutím najvyššieho súdu o dovolaní sťažovateľov a v danom prípade dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie v jeho relevantnej časti zdôvodnil iba konštatovaním, že nedošlo k odňatiu možnosti konať pred súdom, pretože súdy nižších stupňov riadne odôvodnili svoje rozhodnutia, s ktorými sa stotožnil. Z odôvodnenia najvyššieho súdu napriek tomu, že dovolanie zamietol pre neprípustnosť, vyplýva, že skúmal aj dôvody dovolania. Z jeho odôvodnenia však nie je zrejmé, na základe akého postupu spojil dovolania sťažovateľov na spoločné konanie a rozhodol o nich jedným uznesením, ďalej prečo rozhodol o dovolaní sťažovateľky bez toho, aby bola v dovolacom konaní riadne zastúpená ustanoveným zástupcom, a napokon žiadnym spôsobom nevysvetlil dôvody, ktoré ho viedli k tomu, že rozhodnutia nižších súdov sú vecne správne, nereagujúc primeraným spôsobom na argumentáciu uvedenú v dovolaniach sťažovateľov. V tomto ohľade ústavný súd poukazuje tiež na vyjadrenie samotného odporcu (bod 11), aj podľa ktorého dovolací súd „... dovolanie odmietol bez riadneho odôvodnenia. Prijatý záver je v sťažnosťou napadnutom rozhodnutí

nezrozumiteľne a v nedostatočnom rozsahu vysvetlený, preto odôvodnenie napadnutého dovolacieho súdu je potrebné považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné. Toto rozhodnutie ako celok nespĺňa parametre zákonného odôvodnenia.“

26. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje najmä na skoršie rozhodnutia najvyššieho súdu v obdobných veciach, napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obo 49/2012 zo 17. júna 2014, na ktoré poukazovali aj sťažovatelia, v ktorom najvyšší súd dospel k opačnému záveru, že „podľa ust. § 44 ods. 1 a 2 zákona č. 7/2005 Z. z., ktorého režimom sa spravujú úkony úpadcu [REDAKOVANÉ], oprávnenie úpadcu nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu a oprávnenie konať za úpadcu vo veciach týkajúcich sa tohto majetku, vyhlásením konkurzu prechádza na správca; správca pritom koná v mene a na účet úpadcu. Právne úkony úpadcu urobené počas konkurzu, ak ukracujú majetok podliehajúci konkurzu, sú voči jeho veriteľom neúčinné; tým nie je dotknutá ich platnosť.

Z citovanej dikcie zákona vyplýva, že úkony úpadcu po vyhlásení konkurzu napriek tomu, že oprávnenie úpadcu nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu prešlo na správca, nie sú postihnuté neplatnosťou. Sú postihnuté len neúčinnosťou voči veriteľom, aj to len za predpokladu, že majetok úpadcu ukracujú. Voči iným osobám sú tieto úkony ako platné, tak účinné so všetkými dôsledkami, ktoré zákon s nimi spája. Hoci tieto účinky oslabujú význam formulácie obsiahnutej v odseku 1 ustanovenia § 44, súd sa musí s nimi vysporiadať v intenciách ochrany tretích osôb a nemôže úkon posúdiť ako neúčinný bez zákonom predpokladaného postupu, a to incidenčného konania (len oprávnená osoba sa môže domáhať vyslovenia neúčinnosti takéhoto úkonu a to aj s poukazom na povinnosť preukázať ukrátenie majetku, ktoré nemožno a priori predpokladať len preto, že úkon vykonal úpadca). Keďže zákon predpokladá v zásade platnosť takýchto úkonov je potrebné, aby sa súd prvého stupňa v prípade, že takémuto úkonu odníma zákonom predpokladané účinky bez riadneho konania o odporovateľnosti úkonu, vysporiadal najskôr s jeho platnosťou s ohľadom nemožnosť existencie absolútnej neplatnosti takéhoto úkonu v obdobných veciach.“

27. Najvyšší súd sa taktiež nevysporiadal vo svojom rozhodnutí s už skôr vysloveným právnym záverom v uznesení sp. zn. 6 Cdo 42/2011 z 20. decembra 2011, v ktorom uviedol, že „*pokiaľ dovolateľ namieta odňatie možnosti pred súdom konať tým, že odvolací súd sa nesprávne odmietol v rámci rozhodnutia o zámene účastníkov v zmysle § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. zaoberať platnosťou zmlúv o postúpení pohľadávok treba uviesť, že z ustanovenia § 92 ods. 3 veta prvá O.s.p. síce vyplýva, že súd rozhodujúci o súhlase so zámennou musí posúdiť, či navrhovateľ preukázal prechod alebo prevod práv a povinností, avšak pre účely tohto rozhodnutia stačí preukázanie, že nastala (formálno-právna) skutočnosť, ktorá môže mať podľa hmotného práva za následok prechod alebo prevod práv a povinností. Súd však v tomto štádiu nie je oprávnený hodnotiť, či sú inak naplnené predpoklady pre takéto právne nástupníctvo z pohľadu hmotnoprávnej úpravy. To znamená, že nie je jeho úlohou prechod alebo prevod práv a povinností posúdiť podľa hmotného práva v rozsahu zodpovedajúcom možnému záveru pre rozhodnutie vo veci samej (posúdiť, či podľa hmotného práva skutočne k prechodu alebo prevodu práv a povinností došlo).*

V posudzovanej veci odvolací súd preto postupoval správne, keď nehodnotil v rámci rozhodnutia podľa § 92 ods. 2 a 3 O.s.p. právne úkony z hľadiska ich platnosti, lebo by išlo o posúdenie naplnenia predpokladov právneho nástupníctva z pohľadu hmotnoprávnej úpravy a teda o riešenie predbežnej otázky dôležitej pre rozhodnutie vo veci samej. V tomto štádiu konania vec správne hodnotil len z hľadisk, či návrh na zámennu účastníkov bol podaný tým, na koho práva a povinnosti, o ktorých sa koná boli prevedené, či sa tak stalo po podaní návrhu na začatie konania a osoba, ktorá má vstúpiť do konania so zámennou súhlasila a či v návrhu tvrdená skutočnosť je podľa hmotného práva spôsobilá preukázať, že po začatí konania došlo k prechodu alebo prevodu práv a povinností. Obsah spisu pritom nedáva podklad pre záver, že by súd vyhovel návrhu na zámennu účastníkov, hoci pre to neboli dané vyššie uvedené procesné predpoklady. Dovolateľ preto neopodstatnene namieta, že odvolací súd mu svojim nesprávnym postupom odňal možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.“

28. Ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru (napríklad IV. ÚS 75/09), podľa ktorej neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného

podľa čl. 1 ústavy je aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že budú ich správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06). Najvyšší súd by mal vždy rozhodovať so zreteľom na svoje vrcholné postavenie v sústave všeobecných súdov, ako aj so zreteľom na svoju funkciu zabezpečovať jednotný výklad a používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (§ 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva je v rozpore s princípom právnej istoty situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, sťažnosť č. 30658/05, Baranowski v. Poľsko, sťažnosť č. 28358/95). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, sťažnosť č. 48553/99). Aj z tohto pohľadu sa najvyšší súd vo svojom odôvodnení vôbec nevysporiadal so skoršími rozhodnutiami, v ktorých dospel k opačnému právnemu názoru ako v napadnutom rozhodnutí.

29. Napriek skutočnosti, že sťažovatelia vo svojom dovolaní na rozdielnu judikatúru všeobecných súdov upozornili, túto aj doložili, dovolací súd na túto ich legitímnu

požiadavku nielenže vôbec nereagoval, ale nevysvetlil ani dôvod odklonu od vlastnej judikatúry.

30. Ústavný súd pritom poukazuje na zjednocovacie stanovisko občianskoprávneho kolégia z 3. decembra 2015, podľa ktorého *„nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku.“*. V odôvodnení tohto stanoviska najvyšší súd s poukazom na judikát č. R 39/1993 konštatuje, že *«dovolanie má byť vnímané ako mimoriadny opravný prostriedok umožňujúci akýsi „záverečný audit“ konania a rozhodovania súdov v občianskom súdnom konaní. Dovolanie treba považovať za výnimočný a skutočne mimoriadny opravný prostriedok, ktorého účelom nie je napravovať čiastkové nedostatky jednotlivých postupov... súdov v štádiách predchádzajúcich konečnému rozhodnutiu. Ak dovolanie nemá byť „skrytým odvolaním“, môže byť v praxi využívané na nápravu zásadných nereparovateľných (nezvratných) procesných pochybení v občianskom súdnom konaní ako celku, prípadne – avšak striktno len vo vymedzenom rozsahu – tiež k náprave hmotnoprávných pochybení súdov.»*. Najvyšší súd pri prieskume dovolaním napadnutého potvrdzujúceho rozsudku najvyššieho súdu nevenoval dostatočnú pozornosť sťažovateľmi uvedeného dôvodu procesnej prípustnosti dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Obmedzil sa pritom len na dovolacie námietky explicitne v dovolaní prednesené, pričom vôbec nebral do úvahy príkaz vyplývajúci z § 242 ods. 1 druhej vety OSP.

31. Bolo povinnosťou najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu aj dovolacieho súdu na túto argumentáciu sťažovateľov primeraným a ústavne konformným spôsobom reagovať. Najvyšší súd však v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nedal presvedčivú a jasnú odpoveď na podstatné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a nereagoval ani na podstatné odvolacie a následne dovolacie námietky, pričom od uvedenej povinnosti ho nemôže oslobodiť ani znenie § 219 ods. 2 OSP, ktoré nemožno aplikovať čisto formálne, ale v spojení s judikatúrou ústavného súdu a Európskym súdom pre ľudské práva a súčasne

v spojení s § 157 ods. 2 OSP. Podľa uvedeného ustanovenia totiž súd v odôvodnení rozsudku okrem iného uvedie, ako vec právne posúdil. Ako je zrejmé z odôvodnenia rozsudku krajského súdu, tento bez akejkoľvek interakcie s už známou rozhodovacou praxou iných všeobecných súdov (dávajúcej za pravdu sťažovateľom, pozn.) a bez uvedenia konkrétnych ustanovení zákona, resp. zákonov, vo veci rozhodol a dospel k záveru, že konateľ úpadcu vyhlásením konkurzu nie je oprávnený nakladať s majetkom úpadcu a konať v mene úpadcu, a teda ani podpísať zmluvu o postúpení pohľadávok. Za takýchto okolností uznesenie krajského súdu nie je v súlade § 157 ods. 2 OSP. Bolo preto povinnosťou odvolacieho súdu (a to bez ohľadu na znenie § 219 ods. 2 OSP) a rovnako tak dovolacieho súdu napraviť pochybenie krajského súdu, ako aj najvyššieho súdu a primeraným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať na podstatné odvolacie námietky sťažovateľov (bod 9). Najvyšší súd sa však právnou argumentáciou sťažovateľov vôbec nezaoberal a ani neuviedol na zvýraznenie správnosti a presvedčivosti rozhodnutia krajského súdu, resp. najvyššieho súdu žiadne dôvody, ktoré by ústavnému súdu umožnili konštatovať, že svojím postupom pri odôvodnení napadnutého rozsudku neporušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu. Ústavný súd preto výrokom tohto nálezu vyslovil, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tento zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde].

32. Ústavný súd zároveň konštatuje aj porušenie základného práva sťažovateľky na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. Dovolací súd sa vo vzťahu k sťažovateľke nijako nevysporiadal s otázkou jej právneho zastúpenia v dovolacom konaní, a to napriek tomu, že v čase jeho rozhodovania nebolo ešte, resp. už, právoplatne rozhodnuté orgánom Centra právnej pomoci o poskytnutí právnej pomoci, pričom ústavný súd na takýto postup najvyššieho súdu nevzhladol žiadny zákonný dôvod. Svoj postup navyše v odôvodnení svojho rozhodnutia žiadnym spôsobom nevysvetlil. Porušenie základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy síce namietal aj sťažovateľ, ale v odvolacom konaní, pričom ústavný súd musel vychádzať z návrhu, z ktorého vyplýva, že sťažovatelia napadajú

iba rozhodnutie najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, v ktorom bol sťažovateľ riadne zastúpený, preto tejto časti sťažovateľovej sťažnosti nemohol ústavný súd vyhovieť.

33. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu. V ďalšom konaní bude úlohou najvyššieho súdu opätovne sa zaoberať spornými dovolaniami sťažovateľov, ktoré boli podané proti rozhodnutiam najvyššieho súdu, ako podanými včas.

III.

34. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

35. Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj o porušení práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré si uplatnili v celkovej sume 2 000 €.

36. Sťažovatelia, pokiaľ ide o finančné zadosťučinenie, vo svojej sťažnosti poukázali na tú skutočnosť, že sú vystavení niekoľkoročnej právnej neistote s dopadom na ich psychickú pohodu a súkromný život.

37. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

38. Z citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy tiež vyplýva, že finančné zadost'učinenie sa môže, ale nemusí priznať. Takéto zadost'učinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

39. Ústavný súd vyslovil porušenie označených práv s'ťažovateľov, zrušil napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a tým v okolnostiach daného prípadu považuje nápravu za dovŕšenú. Ústavný súd vzhľadom na spôsob, akým došlo k porušeniu ich práv, nepovažuje za dôvodné poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, ak samotná s'ťažnosť dosiahla svoj účel zrušením napadnutého rozhodnutia, preto s'ťažovateľom finančné zadost'učinenie nepriznal (bod 4 výroku nálezu).

IV.

40. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

41. S'ťažovatelia v petite s'ťažnosti navrhli priznať im náhradu trov právneho zastúpenia v sume 363,79 € pre každého s'ťažovateľa samostatne.

42. Ústavný súd vzhľadom na výsledok meritórneho prerokovania s'ťažnosti považoval za potrebné priznať s'ťažovateľom náhradu trov konania za dva úkony právnej služby poskytnutej ich právnym zástupcom, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za písomné podanie – s'ťažnosť.

43. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov

(ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 je 143 € a hodnota režijného paušálu je 8,58 €.

44. Náhrada trov právneho zastúpenia vo vzťahu k prevzatiu a príprave zastúpenia sťažovateľov, ako aj k podaniu sťažnosti predstavuje 143 € za jedného účastníka konania, po jej znížení o 50 % v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky. K tomu bolo potrebné pripočítať dvakrát režijný paušál, teda dvakrát po 8,58 €. Sťažovatelia majú nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 363,79 € vrátane DPH, keďže právny zástupca je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd preto priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia vo výške, aká je uvedená v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

45. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2017